

Sygn. akt V CZ 54/14

POSTANOWIENIE

Dnia 18 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

SSN Maria Szulc

w sprawie z wniosku E. K.

przy uczestnictwie Gminy P., M. K., M. Ł., J. Ł., P. K. P. S.A. z siedzibą w W. oraz
PKP P. L. K. S.A. z siedzibą w W.

o ustanowienie drogi koniecznej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 18 września 2014 r.,

zażalenia uczestnika postępowania P. K. P. S.A. z siedzibą w W. na postanowienie
Sądu Okręgowego w J.

z dnia 9 kwietnia 2014 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w J. postanowieniem z dnia 10 października 2013 r. ustanowił służebność drogi koniecznej na nieruchomości będącej w użytkowaniu wieczystym uczestnika postępowania PKP P. L. K. S.A. w W., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr [...], oddalając wniosek tego uczestnika postępowania o przyznanie wynagrodzenia z tego tytułu.

W apelacji uczestnik postępowania P. K. P. S.A. w W. domagał się uchylecia tego postanowienia w części oddalającej żądanie zasądzenia wynagrodzenia za ustanowienie drogi koniecznej i wniósł o przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w J. postanowieniem z dnia 9 kwietnia 2014 r. odrzucił apelację.

Sąd ten zwrócił uwagę, że wydane przez Sąd Rejonowy orzeczenia dotyczy innego uczestnika, to jest PKP P. L. K. S.A. w W., a nie skarżącego uczestnika. Braku orzeczenia o żądaniu apelującego nie mogą zastąpić motywy uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego, z których wynika, że służebnością drogi koniecznej obciążono prawo wieczystego użytkowania nieruchomości przysługujące apelującemu i temu uczestnikowi odmówiono wynagrodzenia, gdyż o rozstrzygnięciu sprawy, czyli o rzeczy osądzonej decyduje sentencja orzeczenia, a nie jego uzasadnienie. Skoro orzeczenie nie rozstrzyga o zgłoszonym przez niego żądaniu zasądzenia wynagrodzenia, to nie istnieje orzeczenie, które uczestnik ten mógł zaskarżyć. Wobec zatem braku tzw. substratu zaskarżenia wniesiona apelacja podlegała odrzuceniu.

Uczestnik P. K. P. S.A. w W. zaskarżył powyższe postanowienie zażaleniem, zarzucając naruszenie art. 351 § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że w niniejszej sprawie nie rozstrzygnięto o jego żądaniu ustalenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności drogi koniecznej, wobec czego nie istnieje substrat zaskarżenia; art. 350 § 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, polegające na niesprostowaniu oczywistej omyłki występującej w postanowieniu Sądu pierwszej Instancji; art. 373 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że apelacja podlegała odrzuceniu. Skarżący wniósł o uchylenie

zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w J. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uzupełnienie wyroku na podstawie o art. 351 k.p.c. dotyczy sytuacji, w której nie wydano rozstrzygnięcia merytorycznego co do niektórych z roszczeń przedstawionych przez stronę (uczestnika), albo nie uwzględniono roszczenia w całości, a jednocześnie nie oddalono powództwa (wniosku) w pozostałej części. W takiej sytuacji strona byłaby uprawniona do złożenia wniosku o uzupełnienie orzeczenia, natomiast jeśli wniośłaby środek odwoławczy dotyczący przedmiotu nieobjętego rozstrzygnięciem w sentencji orzeczenia, to środek ten podlegałby odrzuceniu jako niedopuszczalny z powodu braku substratu zaskarżenia.

Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie zachodzi. Skarżący uczestnik skonkretyzował bowiem zakres zaskarżenia w apelacji wobec istniejącego rozstrzygnięcia, był niewątpliwie jedynym uczestnikiem, który złożył wniosek o przyznanie wynagrodzenia za ustanowienie służebności, na co wskazuje zarówno tok postępowania, jak i treść uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego. Doszło zatem do ewidentnej pomyłki w orzeczeniu Sądu Rejonowego, polegającej na wadliwym oznaczeniu uczestnika, w użytkowaniu wieczystym którego znajduje się obciążona służebnością nieruchomości. Tego rodzaju omyłka, oczywista sprzeczność oznaczenia użytkownika wieczystego z zapisem w księdze wieczystej, powoduje też ryzyko niemożliwości wykonania tak sformułowanego orzeczenia. Omyłka w sentencji postanowienia z dnia 10 października 2013 r. spowodowana została zapewne podobnym oznaczeniem dwóch uczestników postępowania – skarżącego i PKP P. L. K. S.A., nie została jednak wywołana przez skarżącego.

Należało w tej sytuacji sprostować oznaczenie podmiotu, którego prawo jest obciążone ustanowioną służebnością i którego wniosek o przyznanie wynagrodzenia został oddalony. Sprostowanie orzeczenia przewidziane w art. 350 § 1 k.p.c., stosowanym w postępowaniu nieprocesowym zgodnie z art. 13 § 2 k.p.c., ma na celu usunięcie niezgodności pomiędzy rzeczywistą wolą i wiedzą sądu oraz zebrany materiał a ich wyrażeniem na piśmie. Nie może być wątpliwości, że omyłka Sądu Rejonowego jest oczywista, a sprostowanie

orzeczenia nie prowadzi do niedopuszczalnych przekształceń podmiotowych. Na marginesie należy zwrócić uwagę, że apelację w postępowaniu nieprocesowym może wnieść nawet uczestnik, który nie brał udziału w postępowaniu, jeżeli wynik postępowania dotyczy jego praw, zatem nawet w takim wypadku środek odwoławczy nie może być odrzucony z powodu braku substratu zaskarżenia (art. 510 k.p.c.).

Wobec powyższego, na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 zd. 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.